

การพัฒนามนุษย์กับการจัดการเรียนรู้ ทักษะภาษาที่มีประสิทธิภาพ

ดร.กันตวรรณ มีสมสาร¹

ดร.บัญชา กวสัจจานันท์²

ในยุคข้อมูลข่าวสารและโลกไร้พรมแดน ผู้คนเดินทางมากขึ้น สื่อสารกันมากขึ้น ส่งผลให้มุมมองเรื่องการพัฒนาคนพัฒนาชาติด้วยการส่งเสริมการศึกษา เตรียมพร้อมสู่ความเป็นนานาชาติ สู่ประชาคมอาเซียนเป็นนโยบายที่อยู่ในความสนใจไม่น้อย ทิศทางการสร้างความเจริญของชาติเกิดทั้งด้านที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น ถนน สิ่งปลูกสร้าง ระบบจัดการแรงงาน ระบบการศึกษา ต่างๆ ในขณะที่เดียวกันไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่ากลไกผลักดันนั้นย่อมต้องเกิดขึ้นด้วยความพร้อม ด้วยศักยภาพแห่งการพัฒนาของประชากร

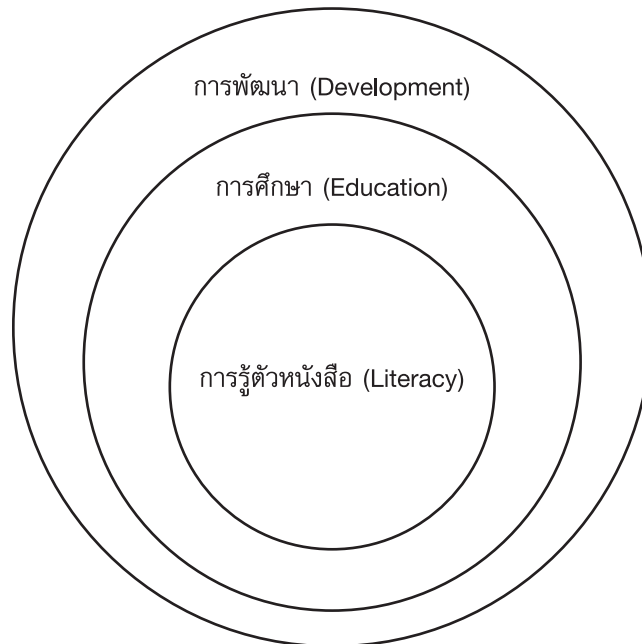
ความสัมพันธ์ของการพัฒนามนุษย์ กับทักษะภาษา

การเห็นภาพรวมของคุณภาพประชากรจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญ ต่อการวางแผนนโยบายด้านการพัฒนา ข้อมูลเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดคุณภาพประชากรในปัจจุบัน ก็ให้ความสนใจกับคุณภาพด้านการได้รับการศึกษาของประชาชนมากขึ้น องค์การสหประชาชาติได้นำ “อัตราการรู้หนังสือ” จัดอยู่ในหนึ่งดัชนีการพัฒนามนุษย์ หรือ HDI (Human Development Index, 2010) ด้วยที่ว่า การอ่านออกเขียนได้นั้น เป็นเครื่องมือให้เราเข้าถึงองค์ความรู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ทุกเมื่อทุกสถานที่ และตลอดชีวิต คนจะปรับและประยุกต์องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะภาษาเป็น

เสมือนหัวใจแห่งการพัฒนา การรู้หนังสือ จึงเป็นผลลัพธ์จากทักษะภาษา การฟังและพูดที่ดี นำสู่การอ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถได้รับและส่งด้วยเสียงหรือตัวอักษรเมื่ออ่านออกเขียนได้แล้ว ก็จะเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ เป็นจุดเริ่มต้นของศักยภาพการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและประเทศชาติต่อไป

หน่วยงานระดับนานาชาติ ที่พัฒนาคุณภาพมนุษย์ ด้วยการศึกษาย่าง องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้แสดงแผนภาพความสำคัญของการรู้หนังสือที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ไว้ในคู่มือด้านการพัฒนาชุมชน โดยถือว่า “การรู้หนังสือ” ถือเป็นแก่นของการพัฒนาสู่ด้านอื่น ๆ (ภาพประกอบ 1) พร้อมทั้งได้กล่าวถึง “การรู้หนังสือต่อการพัฒนาคน” ไว้อย่างน่าสนใจ คือ การรู้หนังสือเป็นการให้อิสระภาพแก่ผู้คนทั้งหลาย เป็นอิสระภาพจากความไม่รู้ ความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย และคุณภาพชีวิต นับแต่ปี พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา ทั่วโลกได้ถือวันที่ 8 กันยายน เป็น “วันระลึกปีสากลแห่งการรู้หนังสือ” (International Literacy Day) เพื่อรณรงค์ให้รัฐบาลของประเทศ และทุกคนในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของทักษะทางภาษาและการแก้ไขปัญหาความไม่รู้หนังสือของประชากร ซึ่งประเทศไทยนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนก็ได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการรู้หนังสือและการศึกษาตลอดชีวิต

¹นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย จิตวิทยาการพัฒนาการ และการสอนแนวสมดุลภาษา(Balanced Literacy, ผู้จัดการโรงเรียนกันตวรรณ
²นักวิชาการด้านการจัดการสารสนเทศเพื่อการศึกษาและวิธีการสอน Applied Informatics for Education and Methodology, กรรมการบริษัทยูบีเวอร์ซิตีจำกัด www.schooldirects.com

ภาพประกอบที่ 1

กระบวนการพัฒนาชุมชน การรู้หนังสือสู่การพัฒนา

Progression of the community from literacy to development, UNESCO 2010

แนวโน้มการพัฒนามนุษย์ด้วยการพัฒนาทักษะภาษา

ผลกระทบของการขาดทักษะทางภาษา ได้รับการศึกษาและสำรวจถึงผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ อาทิ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยจากสำรวจทั่วโลกโดยสมาคมการอ่านสากล (The International Reading Association) พบว่า ประเทศที่มีอัตราการรู้หนังสือต่ำจะมีรายได้ต่อคนต่อปีต่ำไปด้วย คือราว 600 ดอลลาร์สหรัฐ หรือ ประมาณ 18,000 บาทต่อปี เท่านั้น ในด้านผลกระทบต่อสาธารณสุข ก็พบว่าทักษะภาษายังมีผลต่อคนที่มีความรู้ด้านสุขภาพในระดัปลดต่ำจะมีรายจ่ายค่ารักษาพยาบาลประจำปีมากกว่าคนที่มีความรู้ด้านสุขภาพสูงถึงสี่เท่า ดังนั้นการส่งเสริมทักษะภาษาที่ดีขึ้นแนวทางใหม่ที่นำเสนอในการอบรมเพื่อแก้ปัญหาในสังคมและหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อมูลของสถาบัน Alliance for Excellent Education ในปี 2012 พบว่า ภาคธุรกิจในสหรัฐอเมริกาเสนอให้รัฐบาลทุ่มเงินกว่า 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี สำหรับการอบรมด้านทักษะการอ่าน การเขียน และการคำนวณโดยเฉพาะให้แก่ลูกจ้างโดยต่างเห็นว่าทักษะภาษาและการรู้หนังสือส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้มีการนำการอบรม

ทักษะภาษาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข โดยสำรวจความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มมารดาที่เข้ารับการอบรมการอ่านหนังสือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมมีอัตราการตายของทารกลดลง ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับกลุ่มมารดาที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม โดยมารดาที่ได้รับการอบรมมีแนวโน้มที่จะสนใจรับข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลบุตรอย่างถูกสุขอนามัยมากขึ้น

การอบรมทักษะภาษายังมีส่วนในการลดปัญหาอาชญากรรมได้ โดยจากสำรวจพบว่า ผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกา กว่า 50 เปอร์เซ็นต์ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และเยาวชนในสถานพินิจมีปัญหาในการอ่านถึง 85 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อจัดการอบรมการสอนทักษะภาษาที่มีคุณภาพ ก็สามารถช่วยลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในสถานพินิจได้ถึง 20 เปอร์เซ็นต์หรือมากกว่า

แนวทางและปัญหาการจัดการเรียนรู้ทักษะภาษาที่มีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ทักษะภาษาอย่างเหมาะสมมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชาติและเป็นดัชนีชี้วัดความพร้อมสำหรับการใช้

ชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคมในอนาคต ดังนั้นการสร้างทักษะภาษาที่ดีตั้งแต่ช่วงวัยศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการนี้องค์การระดับนานาชาติเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) ได้ทำการศึกษาศถานการณ์ด้านทักษะภาษาของนักเรียนในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้กับนานาชาติเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ในชื่อโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment หรือ PISA) ซึ่งทำการประเมินผลนักเรียนในประเทศสมาชิกเพื่อสำรวจว่าระบบการศึกษาของประเทศมีความพร้อมในการเตรียมพร้อมของชาติ โดยเน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนวัย 15 ปี ที่จะใช้ความรู้และทักษะเพื่อเผชิญกับโลกในชีวิตจริง ใน 3 ด้าน ได้แก่ การรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) การประเมินของ PISA นั้นเน้น “การอ่านเพื่อการเรียนรู้” โดยมองว่านักเรียนจะสามารถรู้เรื่องที่ได้อ่าน สามารถขยายผล และคิดย้อนวิเคราะห์ความหมายของข้อความที่ได้อ่าน สามารถเข้าใจเรื่องราวสาระของเนื้อความ สามารถคิดพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของการเขียน สามารถนำสาระจากข้อเขียนไปใช้ในจุดมุ่งหมายของตน และทำให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมสมัยใหม่ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น ด้วยการสื่อสารจากข้อเขียน

เข้าใจพัฒนาการของทักษะภาษาเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

การวางแผนการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลให้ทักษะทางภาษาพัฒนาได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพซึ่งมนุษย์พัฒนาทักษะภาษามาตั้งแต่ระยะต้นของชีวิต การฟังนับเป็นทักษะพื้นฐานแรกของชีวิต เด็กทารกจะเรียนรู้ภาษาจากการฟังเสียงต่างๆ และใช้การส่งเสียงเพื่อบอกความรู้สึกและความต้องการของตนเอง เช่น หิว ร้อน หนาว หรือเจ็บปวด จากนั้นจึงค่อยพัฒนาขึ้นเป็นคำพูดสั้นๆ ในการพูดนี้จะต้องอาศัยความพร้อมของอวัยวะในการได้ยินและอวัยวะเกี่ยวกับระบบเสียง และประสานกับการทำงานของสมองจึงจะสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (สุภาวดี ศรีวรรณะ, 2542) ต่อมาเด็กจะเริ่มเรียนรู้สัญลักษณ์ผ่านสิ่งรอบตัว และเกิดการเชื่อมโยงเสียงที่ได้ยินสู่ตัวอักษร ซึ่งเป็นพื้นฐานขั้นต้นของการ

อ่าน และนำไปสู่พัฒนาการทางการเขียนต่อไป ดังนั้นในการเรียนรู้ภาษาถ้าจะให้ได้ผลดีจึงควรเรียงลำดับตามทักษะได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน ตามลำดับโดยให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน (ประสงค์ ราชณัฐ, 2534)

การสอนทักษะภาษาในปัจจุบัน

ระบบการเรียนรู้ภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาประจำชาติหรือภาษาต่างประเทศ มีวิธีการจัดประสบการณ์ทางภาษาเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยปัจจุบันนั้นแบ่งเป็น 2 แนวใหญ่ๆ คือ การสอนแบบสะกดคำ (Phonics) และการสอนแบบภาษาธรรมชาติ (Whole Language) การสอนแบบสะกดคำ เป็นการสอนกฎเกณฑ์ทางภาษาโดยตรง โดยผู้เรียนต้องท่องจำพยัญชนะทั้งหมดให้ได้ก่อน จากนั้นนำสระมาผสมกับพยัญชนะเป็นคำ แล้วจึงนำคำมาสร้างประโยค (บันลือ พงกษะวัน, 2538) เป็นการสอนแบบแยกทักษะ ผู้เรียนต้องทำแบบฝึกหัดและฝึกฝนซ้ำๆ จนชำนาญ (Clay, 1993; Pressley, 2002) ส่วนการสอนภาษาธรรมชาติเป็นการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ภาษา โดยเน้นการสอนภาษาที่ครอบคลุมทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ภาษาในสถานการณ์จริงและบริบทรอบตัว (Clay, 1993; Adams และ Ryan, 2002; Pressley, 2002) อย่างไรก็ตามทั้งสองแนวทางต่างมีข้อดีและข้อด้อยในตัวเอง ข้อดีของการสอนสะกดคำคือ หากเข้าใจกฎเกณฑ์จะสามารถอ่านออกเขียนได้แม้แต่คำที่ไม่คุ้นเคย แต่วิธีการสอนไม่เชื่อมโยงกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันและธรรมชาติการเรียนรู้ ส่วนแนวการสอนแบบภาษาธรรมชาตินั้น เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายกับตัวผู้เรียนด้วยประสบการณ์ตรง แต่พบว่าผู้เรียนใช้วิธีการจำทั้งคำจึงทำให้อ่านไม่ออกหากพบคำใหม่หรือคำที่ไม่คุ้นเคย ในการสำรวจพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านหรือมีคำศัพท์ที่อ่านออกน้อยลง ทำให้ปัจจุบันสถานศึกษาหลายแห่งหันกลับมาใช้การสอนแบบสะกดคำเช่นเดิม ซึ่งทั้งสองแนวทางหากรวมกันแล้วจะเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะมีธรรมชาติการเรียนรู้ที่เฉพาะตนและแตกต่างกัน การสอนที่ผสมผสานจะสามารถตอบสนองหลากหลายของผู้เรียนได้อย่างดี

• พัฒนาแนวการสอนแบบสมดุลภาษา

การสอนภาษาแนวสมดุลภาษา (Balanced Literacy Approach) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าการสอนแบบ

ประสมคำมาผสมผสานกับการสอนภาษาธรรมชาติ ซึ่งการสอนนี้พัฒนามาจากการสอนภาษาธรรมชาติ โดยนำการสอนทักษะและกลวิธีในการอ่านมาสอนร่วมกัน ในปัจจุบันการศึกษาในประเทศต่างๆ เช่น นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร แคนาดา สหรัฐอเมริกา ในรัฐแคลิฟอร์เนีย เทกซัส ฟลอริดา ได้นำแนวทางดังกล่าวไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา โดยพยายามจัดให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละประเทศได้ปรับการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของตน เช่น ในประเทศอังกฤษเคยประสบปัญหาที่มีอัตราผู้ไม่รู้หนังสือเป็นจำนวนมาก หลังจากใช้การสอนแนวภาษาธรรมชาติ จึงเพิ่มสัดส่วนการสอนประสมคำให้มากกว่าการสอนแนวภาษาธรรมชาติ ส่วนประเทศนิวซีแลนด์นั้นยังมีความพึงพอใจในการสอนภาษาธรรมชาติอยู่ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีอัตราการรู้หนังสือมากที่สุดในโลก อีกทั้งมีโปรแกรมการสอนภาษาที่ตีพิมพ์ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกได้ เช่น การฟื้นฟูการอ่าน (Reading Recovery) ของ แมรี เคลย์ (Marie Clay) ทำให้น้ำหนักการสอนภาษานั้นเน้นหนักไปทางการสอนภาษาธรรมชาติ แล้วนำการประสมคำมาสอนเสริม (Soler และ Openshaw, 2007)

• **เข้าใจการเรียนรู้สู่การออกแบบการสอนที่สมดุล**

การพัฒนาประเทศโดยวางรากฐานจากทักษะการรู้หนังสือที่ดีจึงน่าจะเป็นอีกมุมมองหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ แม้ว่าวิชาภาษาไทยได้กำหนดเป็นวิชาพื้นฐานที่ประชากรทุกคนพึงได้รับการศึกษา แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2554 พบว่าคนที่ไม่อ่านหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือเรียน มีอยู่ถึง 31.4 เปอร์เซ็นต์ โดยในกลุ่มนี้ให้เหตุผลว่า ไม่ชอบหรือไม่สนใจถึง 26.8 เปอร์เซ็นต์ และอ่านหนังสือไม่ออกถึง 11.8 เปอร์เซ็นต์ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของการสอนภาษา ดังนั้นความเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ภาษาและปรับสมดุลในการเรียนรู้จะช่วยให้สามารถป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงจุด กลุ่มที่ไม่ชอบหรือไม่สนใจนั้นแสดงให้เห็นว่าขาดการปลูกฝังทัศนคติที่ดีและนิสัยรักการอ่าน การส่งเสริมให้มีการสอนภาษาแบบธรรมชาติแก่กลุ่มนี้กระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการอ่าน ส่วนกลุ่มที่อ่านหนังสือไม่ออกนั้นแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของการเรียนรู้เรื่องเสียงและการประสมคำ การเพิ่มการด้วยการสอนแบบสะกดคำในการเรียนจะช่วยให้การเรียนภาษาเกิดความสมดุลมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

การมีทักษะภาษาประจำชาติที่ดี ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของทักษะภาษาที่มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาการอื่นๆ มีทักษะการสื่อสารที่ดี ย่อมต่อยอดสู่ทักษะภาษาต่างประเทศอื่นๆ ได้ต่อไป ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาโดยในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จัดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ย่อมมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสร้างปัจจัยกระตุ้นประกอบควบคู่ไปด้วย อาทิ กิจกรรมที่มีความหมายต่อตัวเอง กระตุ้นให้ใช้ความคิด การแก้ปัญหาด้วยตนเอง การฝึกฝนประสาทสัมผัส การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีแบบอย่างที่ดี การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาที่ผิดพลาด ความสนุกสนานของกิจกรรม ซึ่งในประเทศไทยมีการนำการสอนภาษาแนวสมดุลภาษามาประยุกต์ใช้บ้าง ซึ่งพบว่าผู้สอนยังไม่มี ความมั่นใจกับแนวการสอนแบบใหม่ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอนต้องปรับรูปแบบกิจกรรมตามลักษณะวิชาและลักษณะของผู้เรียน ด้วยลักษณะการศึกษาขั้นพื้นฐานเองก็มีความหลากหลายทั้งในด้านของระบบโรงเรียนปกติ ระบบศึกษานอกโรงเรียน ระบบทางเลือก ฯลฯ ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ผ่านอุปกรณ์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต ผู้เรียนและผู้สอนสามารถได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และวิถีชีวิตในท้องถิ่นได้มากขึ้น แนวคิดสมดุลภาษาจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ โดยเริ่มจากปูพื้นฐานประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนผ่านสื่อทางภาษาที่หลากหลายในบริบทจริง จากนั้นสอนความรู้ใหม่เพิ่มเติมแล้วให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหลากหลายลักษณะเพื่อเป็นการทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ และสุดท้ายคือให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนมาก่อนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่กำหนด ซึ่งการสอนดังกล่าวเป็นการสอนที่มีนัยยะทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เพราะทำให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและความหมายของการเรียนรู้ภาษาซึ่งสอดคล้องกับการดำรงชีวิต ได้รับการพัฒนาทักษะและฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมตลอดจนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การพัฒนาทักษะภาษาเพื่อลดปัญหาและส่งเสริมศักยภาพบุคคลากรก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในประเทศต่างๆ แนวคิดการเปิดมุมมองที่ส่งเสริมให้กิจกรรมทักษะภาษามีรูปแบบที่เข้าใจธรรมชาติของผู้บริบมากขึ้น สามารถจัดบริบทกิจกรรมและเนื้อหาได้เข้ากับ

สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ของปัญหานั้นๆ ซึ่งอีกไม่ช้าแล้ว
ที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนความพร้อมของ
ทักษะภาษา จึงมีความสำคัญ มุมมองของทักษะภาษา จึงควร
พิจารณาแบบพลวัต (Dynamic) คือไม่เพียงเรื่องของทักษะ
ทางไวยากรณ์ภาษาตามหลักภาษาศาสตร์ หากแต่ควรคำนึงถึง

การประยุกต์ใช้ และการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ตลอดจน
ความเข้าใจวัฒนธรรมนานาชาติให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การ
พัฒนาศักยภาพมนุษย์เข้าถึงได้ลึกซึ้งระดับบุคคล อันเป็น
หน่วยเล็ก แต่เป็นกำลังสำคัญของชุมชนและประเทศชาติมาก
ที่สุด

บรรณานุกรม

- การสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2554. สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. 2554. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.ออนไลน์.กรุงเทพมหานครhttp://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/theme__2-3-1.html สืบค้นวันที่ 2 สิงหาคม 2555
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.
- กระทรวงศึกษาธิการ.กรุงเทพมหานคร สืบค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2555
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. โรงพิมพ์การศาสนา. กรุงเทพมหานคร
- บันลือ พฤษะวัน. (2538). มิติใหม่ในการสอนอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.กรุงเทพมหานคร
- ประสงค์ ราชณสุข. (2534). การศึกษาผลทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา.วารสารการวิจัยทางการศึกษา21 (1). ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- สุภาวดี ศรีวรรณะ. (2542). พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม นครสวรรค์ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ นครสวรรค์
- Adams, P. and Ryan, H. (2002). Learning to read in Aotearoa. Dunmore press. New Zealand.
- Alliance for Excellent Education. ออนไลน์ <http://www.all4ed.org/publications/FactSheets.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2555
- Clay, M. (1993). Reading Recovery. Heinemann. New Zealand.
- Pressley, M. (2002). Reading Instruction That Works: The Case for Balanced Teaching. Guilford Press.USA.
- Vygotsky, L. S. (1976). Play and its role in the mental development of the child. Basic Books. USA.
- Soler, J. and Openshaw, R. (2007). 'To be or not to be?': the politics of teaching phonics in England and New Zealand. Journal of Early Childhood Literacy. 7(3).Sage Publication. USA.
- UNDP (United Nations Development Programme). (2010a). Human Development Reports 2010.<http://hdr.undp.org/en/> สืบค้นวันที่ 24 กันยายน 2555